

**ПРИМЕРИ ОД МАКЕДОНСКАТА
ПИСМЕНА ТРАДИЦИЈА (X–XVIII ВЕК)**

(Македонски споменици со глаголско и со кирилско писмо.
Составувачи: Илија Велев, Лилјана Макаријоска, Емилија
Црвенковска. Скопје: Институт за македонски јазик „Крсте
Мисирков“, 2008)

Публикацијата „Македонски споменици со глаголско и со кирилско писмо“, чиишто составувачи се Илија Велев, Лилјана Макаријоска и Емилија Црвенковска, во реализација на Институтот за македонски јазик „Крсте Мисирков“ во Скопје, претставува едно од пригодните изданија напечатени во рамките на програмските активности на *2008 - Година на македонскиот јазик*¹. Со изборот на ракописите, приредувачите на ова дело поставуваат историска рамка на јазичните и на просветно-книжевните процеси во Македонија, во периодот од X до првата половина на XVIII век.

„Македонски споменици со глаголско и со кирилско писмо“ содржи педесет и три примери на македонски ракописи, презентирани по хронолошки редослед. Во зависност од тоа со какви информации располага науката за одделните ракописи, нивната обработка ги опфаќа називот, физичкиот опис со илустрација, датирањето и одредувањето на местото на настанување, типолошкото, јазичното и стилското определување на текстот, графијата, биографските податоци за авторот (доколку е познат) или пронаоѓачот и каде се чува (сигнатура), како и најважната литература за секој ракопис одделно.

¹ Со одлука на Владата на Република Македонија, 2008 година беше прогласена за *Година на македонскиот јазик*, под покровителство на претседателот на Владата на Република Македонија – Никола Груевски. Програмските активности беа водени и реализирани од Координативниот одбор раководен од Перо Стојановски и од Програмско-организацискиот одбор, под претседателство на м-р Лилјана Поповска (пратеник во Собранието на Република Македонија и иницијатор на идејата), проф. д-р Димитар Мирчев и писателот Јордан Плевнеш (заменици), како и проф. д-р Илија Велев (програмски координатор на *Годината на македонскиот јазик*). Во одборот беа вклучени и повеќе релевантни личности и институции за изучувањето и за афирмацијата на македонскиот јазик.

Во изданието се застапени повеќе видови текстови од различни периоди: евангелие, псалтир, паримејник, триод, службеник, апостол, евхологиј, октоих, часослов, зборник, пролог, минеј, дамаскин и разни ливчиња (на пример: Асемановото евангелие од крајот на X или почетокот на XI век, Синајскиот псалтир од XI век, Григоровичевиот паримејник од крајот на XII или од почетокот на XIII век, Битолскиот триод од XI-XII век, Службеникот од XI век, Слепченскиот апостол од втората половина на XII век, Синајскиот евхологиј од XI век, Кичевскиот октоих од средината на XIII век, Македонските (рилски) глаголски листови од XI век, Ваташкиот минеј од 1453 година, Часословот од првата третина на XVIII век, Зборникот од 1704 година, Македонскиот пролог од крајот на XIII век, Крнинскиот дамаскин настанат меѓу 1580 и 1610 година итн.). Создавани во различни скрипторски и книжевни центри, голем број од нив денеска се дел од разни збирки во странските библиотеки и архиви.

Избраните ракописи претставуваат репрезенти на историските епохи и маркери за некои специфични пројави. Преку нив се следат етапите на јазичниот развој и диференцирањето на македонските јазични црти во посебната македонска јазична редакција. Во ракописите се огледуваат и развојните фази на писменоста од најстарите ракописи напишани со првата словенска азбука – глаголицата и воведувањето на кирилицата. Тие изразуваат одделни аспекти од македонскиот културно-национален развој, вклучувајќи ја словенската писменост од нејзиното создавање, па сè до пробивот на просветителските идеи и дамаскинарската книжевност.

Потребата од вакво издание станува актуелна и во врска со денешните историски текови и обидите за негирање на македонскиот јазик и националниот идентитет. Книгава претставува преглед на некои од најрепрезентативните примери на македонски ракописи, која, благодарение на стручниот и компетентен избор, подготовката и научната аргументација од приредувачите, го заслужува вниманието на научната јавност. За суштинското значење на овој издавачки потфат, нејзините составувачи пишуваат: „Се надеваме дека овој труд ќе претставува прилог кон пошироко запознавање на јавноста за македонскиот влог во развојот на јазикот на словенската писменост, за научното документирање на историскиот континуитет на македонскиот јазик, за афирмација на македонската културна самобитност и зајакнувањето на свеста за постоењето на националниот идентитет низ вековите“.

Со сето тоа изданието напoлно ја исполнува идејата на составувачите и воопшто на Програмата на 2008 – Година на македонскиот јазик.

Билјана Ристовска-Јосифовска